

สุขสงบ

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ถาม-ตอบ ปัญหาธรรม วันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๖๑

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองขาว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ถาม : เรื่อง “ลัทธิเลสงสัย”

กราบนมัสการหลวงพ่อ

ลูกมีปัญหาการปฏิบัติภาวนาอยากทราบสอบถามดังนี้เจ้าคะ สืบเนื่องด้วยจากลูกได้เริ่มลงมือปฏิบัติภาวนามาเป็นเวลานานร่วม ๑๐ ปีแล้ว โดยในปีแรกก็ลงมือปฏิบัติภาวนาภายในหนึ่งเดือนแรก ได้เกิดอาการลมหายใจขาด ไม่รู้สึกว่ามีลมหายใจขาด ไม่รู้สึกว่ามีขาแขน แต่ยังสามารถยืนเสียว ลมพัดดังเจ้าคะ ในขณะที่นั้นรู้สึกตกใจมาก รับผิดชอบต่อตัวเอง รับผิดชอบต่อตนเอง เพราะกลัว สักพักก็กลับมามีแขนขา มีตัวตนเหมือนเดิมค่ะ (ภาวนาแนวยุบหนอพองหนอ) และปฏิบัติแนวทางนี้เรื่อยมาเป็นเวลา ๓ ปี โดยไม่มีอะไรคืบหน้า

จึงหันมาปฏิบัติภาวนาปฏิบัติพุทโธตามแนวทางของพ่อแม่ครูอาจารย์นั้น ลูกเคยมาพักภาวนาที่วัดหลวงพ่อ ๓ ครั้งแล้วเจ้าคะ แต่ทุกครั้งจะอยู่ภาวนา ๗ วัน บางครั้ง ๙ วันเจ้าคะ และปฏิบัติภาวนาโดยบริกรรมพุทโธมาเป็นเวลา ๗ ปี โดยมีอุปสรรคในการภาวนา แต่ไม่กล้าสอบถามครูบาอาจารย์ อันเนื่องจากลูกอยู่ไกลวัด เป็นคนต่างจังหวัดค่ะ (จังหวัดขอนแก่น) ขอหลวงพ่อเมตตาตอบข้อสงสัย และชี้แนะแนวทางการปฏิบัติให้ลูกด้วยเจ้าคะ

๑. การบริกรรมพุทโธของลูก บางวันอึดอัด ภาวนาไม่ได้ กลั้นลมหายใจ กอดพุทโธแน่น เคร่งเครียดเจ้าคะ ลูกต้องแก้อย่างไร

๒. การบริกรรมพุทโธบางวันโปร่ง สบาย สถิตอยู่กับพุทโธได้ตลอดชั่วโมง ระลึกพุทโธได้โดยไม่เหนื่อยไม่อึดอัดเจ้าคะ อันนี้เกิดจากอะไรเจ้าคะ

๓. เนื่องจากลูกปฏิบัติภาวนาโดยปริกรรมพุทโธมานานมากแล้ว เป็นเวลา ๗ ปี แต่ยังไม่เคยมีอาการจิตรวมเลยเจ้าคะ ลูกต้องเปลี่ยนคำภาวนาหรือไม่เจ้าคะ

๔. การภาวนาตลอดเวลา ๗ ปี คือปริกรรมพุทโธโดยนึกในใจ พุทโธๆ ช่วงไหนภาวนาไม่ได้ ก็เปิดเทปฟังหลวงพ่อก แล้วค่อยปริกรรมพุทโธต่อไปจนครบ ๑ ชั่วโมง หรือบางวันก็ ๒ ชั่วโมงเจ้าคะ แบบนี้ลูกทำถูกหรือไม่เจ้าคะ

สุดท้ายนี้ขอเมตตา หลวงพ่อแก้ไขข้อสงสัยให้ลูกด้วยเจ้าคะ

หลวงพ่อก : นี่ข้อสงสัย ๔ ข้อ เนาะ คำว่า “๔ ข้อ” นี่อารัมภบท เห็นไหม

ตอบ : เวลาปฏิบัติเริ่มต้นเขาปฏิบัติ เห็นไหม เขาบอก เขาปฏิบัติมานาน ๑๐ ปี ๑๐ ปี คำว่า “๑๐ ปีขึ้นมา” ถ้านับเวลามันก็เนิ่นนานนะ แต่ถ้าพูดถึงกรรมฐานนะแป็บเดียว เห็นไหม วันคืนล่วงไป ล่วงไป เดี่ยวมีดเดี่ยวแจ้ง เดี่ยวมีดเดี่ยวแจ้ง เดี่ยวก็หมดไปวันหนึ่งๆ

เขาภาวนามา ๑๐ ปี แต่เวลาเขาภาวนาปีแรก เดือนแรก ครั้งแรกโดยภาวนายุบหนอพองหนอ เวลาภาวนาไปลมหายใจมันขาด ยุบหนอพองหนอก็กตามลมหายใจ เวลาลมหายใจมันขาด เห็นไหม แขนงหายไปเลย ด้วยความตกใจ ตกใจมาก รีบควานหาตัวเอง เห็นไหม แล้วกลับมาแนวทางยุบหนอพองหนอต่อไป ๓ ปี

คำว่า “๓ ปี” ยุบหนอพองหนอ เห็นไหม เขาดูลมหายใจของเขา ดูยุบดูพอง ดูยุบดูพอง แต่เวลามันขาดไป เวลาความรู้สึกมันขาดไปเหมือนแขนงมันหายไป แล้วตกใจมากพยายามควานหาแขนงตัวเองขึ้นมา เวลาว่า “แขนงของตัวเองหายไป” มันหายไปจากความรู้สึก เวลาความรู้สึกมันหายไปเลย แต่หายไปด้วยความตกใจ ๑. ด้วยความตกใจ ๒. ด้วยทฤษฎีความเชื่อ ความเชื่อของเขาถ้ายุบหนอพองหนอด้วย อภิธรรมนี้ต้องรู้ตัวทั่วพร้อม ต้องรู้ตลอดเวลา มันจะขาดหายไป มันเกิดนิมิตไม่ได้ “สิ่งที่กำหนดพุทโธๆ ให้อพวกทำสมณะมันเกิดนิมิต เกิดนิมิตมันจะมีความเสียหาย” ด้วยทฤษฎีด้วยความเชื่อใจ ว่าแขนงมันหายไป มันตกใจเลย

แต่ถ้ามันพูดภาวนาพุทโธๆ เห็นไหม ถ้าสิ่งที่มันจะหายไป อะไรมันจะหายไป ลมหายใจมันจะหาย ตัวมันจะหาย อะไรมันจะหายไป หายไปถ้าสติเราพร้อม หายไปก็หายไปแต่ตัวกู้อยู่

นี่ถ้าสิ่งต่างๆ ที่หายไปแต่สติยังอยู่ สติยังอยู่แต่หายไปไม่มีความหมาย ไม่เกี่ยวกัน ความว่า หายไป มันอายตนะไง ความรับรู้ ความรับรู้ผ่านตา หู จมูก ลิ้น กาย ตา หู จมูก ลิ้น กาย มันก็เป็นตา หู จมูก ลิ้น กาย แต่เพราะว่าเราไปรับรู้ แต่ถ้าเราปล่อยวางเข้ามา เห็นไหม เหมือนกับ มันหายไป ถ้ามันหายไปถ้าสติมันยังมีอยู่ จิตยังมีอยู่ไฉนมันไม่เสียหาย หายก็คือหาย เวลามันหายไปส่วนมันหายไป

แต่ถ้ามันด้วยทฤษฎีว่า มันหายไปด้วยความตกใจ ความตกใจ ความกลัว เห็นไหม แล้วกลับมาทำอีก ๓ ปีไม่ได้เรื่องอะไรเลย เพราะทฤษฎีความเชื่อ ความเชื่อว่าหายไม่ได้ ความเชื่อว่ามันต้องสมบุญ ถ้าหายไปมันจะตกเหวตกบ่อ มันจะเสียชีวิต ความตกใจของมันไง แต่ถ้าเป็นความจริง ความหายไปนั้นคือผลของการปฏิบัติ ถ้ามันจะหายไปโดยมีสติขณะเวลามันหายไป

เดี๋ยวจะไปอธิบายตอนจิตรวม เขาพยายามจะถาม “จิตรวม จิตรวม” มันไม่ต้องจิตรวมหรอก การภาวนาของพวกเรานะ ใ้การว่าจิตรวม เวลาหลวงตาท่านมาที่โพธาราม ท่านพูด ท่านพูดเรื่องจิตรวม ว่า “จิตมันรวม เห็นไหม อัปนาสมาธิ ถ้าจิตรวมเป็นอัปนาสมาธิ มันสักแต่ว่า ความรู้ไม่ปรากฏ แต่จะไม่ปรากฏมันก็ไม่ไฉ่ เลยเป็นคำว่าสักแต่ว่าปรากฏ ความรับรู้มันปรากฏ มันสักแต่ว่า นั่นนะจิตรวม จิตรวมคืออัปนาสมาธิ”

เมื่อก่อนเขาบอกว่า “เข้าอัปนาสมาธิแล้วเกิดปัญญาเอง” มันเกิดปัญญาไม่ได้ เพราะถ้าจิตมันรวมไปแล้ว มันรวมเป็นสักแต่ว่า มันปล่อยวางอายตนะ ปล่อยวางกายทั้งหมด แต่ถ้าเป็นอุปจาระ จิตเป็นสมาธิ อุปจาระมีรอบ วงรอบของความรู้ ความรู้รับรู้สิ่งกระทบได้ ปัญญาจะเกิดตรงนั้น จะเกิดตรงนั้นนะ แต่! แต่จะเกิดตรงนั้นต้องทำให้ถูกต้อง ทำให้จิตสงบแล้วจะเห็นสติปัฏฐาน ๔ ตามความเป็นจริง มันถึงจะเกิด ถ้าไม่เห็นสติปัฏฐาน ๔ ตามความเป็นจริง มันก็เป็นอุปาทาน เป็นความคิดของตนเอง มันก็ไม่เกิด คนภาวนาคิดว่ามันเกิด คิดว่ามันไฉ่ แต่ความจริงคือมันไม่ไฉ่

แต่ความจริงถ้าเวลาความจริงแล้วมันจะไฉ่ มันไฉ่ตามข้อเท็จจริง มันไฉ่โดยมรรค แต่ไฉ่คนภาวนาบอกว่าไม่ไฉ่ เพราะภาวนาไม่เป็น เวลามันจะเป็นความจริง สัมพล่นไฉ่ มันเป็นโดยข้อเท็จจริงเลย ไฉ่ ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์เลย ชัดๆ เลย แต่ไฉ่คนภาวนามันงงนะ เอ๊ะ! มันคืออะไร มันกลับไม่ไฉ่ แต่เวลาไฉ่ตัวมันเองไม่ไฉ่ ไม่ไฉ่ มันเป็นเรื่องโลกไฉ่ โลกก็บัญญัติบัญญัติโดยความคิด

ของเรา ปัญญาโดยการภาวนาของเรา แต่มันยังไม่เป็นข้อเท็จจริงใจ เห็นไหม มันไม่ใช่ตามข้อเท็จจริง แต่! แต่มันใช่แบบเราคิดใจ คำว่า “ใช่ของเรา” คือมันเป็นสัญญา มันเป็นปรัชญา มันเป็นความคิด นั่นนะไม่ใช่ แต่มันว่าใช่ ว่าใช่ เพราะอะไร เพราะเรามีสติปัญญาคิดโดยเราใจ ทุกคนเชื่อมั่นตัวเองมากกว่าตัวเองทำถูก แต่ความจริงมันผิด

แต่เวลามันจะถูก เห็นไหม เวลาจิตมันจะรวมแขนขามันหายไป ความหายไปอย่างนั้น ถ้าหายไปอย่างนั้นมันอีกเรื่องหนึ่ง แต่เพราะความตกใจของเราต่างๆ ใจกรณีนี้มันอีกเรื่องหนึ่งนะ นี่พูดถึงว่าการภาวนามา ๑๐ ปี การภาวนามา ๑๐ ปี เราจะบอกว่า การภาวนาของเราจะเราภาวนาเพื่อให้เราเป็นคนดี เราหัดภาวนาให้เป็นคนดี เราอยู่กับศีลอยู่กับธรรม อยู่กับสติอยู่กับปัญญาของเรา เห็นไหม เราก็เป็นคนดี คนดีคนหนึ่ง เรามีอาชีพอะไร มีหน้าที่การงานอย่างไร เราก็ทำตามอาชีพนั้น ทำด้วยความสุจริต ทำให้ถูกต้องดีงามของเรา

แล้วถ้ามันเจริญอกงาม ใครมีอาชีพสิ่งใด ประสบความสำเร็จในชีวิตนั้น ในอาชีพนั้นว่าสิ่งนั้น ว่าเราทำคุณงามความดีของเรา ถ้าเราทำคุณงามความดีของเรา เราก็ทำอาชีพตามหน้าที่ การงานของเรานั้นแหละ แต่ว่าในที่ทำงานของเรานั้นมีความขัดแย้ง มันมีการกระทบกระทั่งกัน นั้นมันก็เป็นกรรมของสัตว์ ถ้าเป็นกรรมของสัตว์ เรามีสติปัญญาของเรา เราเป็นคนดีของเรา เราก็ยึดมั่นสติปัญญาของเราให้เท่าทันกับสิ่งกระทบในที่ทำงานนั้น ถ้าสิ่งที่กระทบในที่ทำงานนั้น ในที่ทำงานนั้นมันจะร้อน มันจะเดือดเป็นไฟเลยนะ แต่เราก็มีสติปัญญารักษาตัวเราได้

แต่ถ้าเราไม่มีศีลมีธรรม เห็นไหม ในที่ทำงานนั้นมันจะร้อน แล้วเราไม่มีสติปัญญาเท่าทันกับสติปัญญาของเรา เห็นไหม จิตใจของเราก็จะร้อนไปด้วย เห็นไหม ถ้าเป็นคนดี คุณธรรมธรรมโอสถมันสามารถเจือจาง มันสามารถรักษาหัวใจของเราใจ นี่ทำดีๆ บอก “ทำมา ๑๐ ปี ไม่เห็นได้อะไร ทำมา ๑๐ ปี ทำมาตั้งนานไม่เห็นผลอะไร” ทำดีต้องได้ดี ทำชั่วต้องได้ชั่ว การทำความดีของเรา เรามีสติปัญญาของเรา รักษาตัวเราเองรอดมาได้จนปัจจุบันนี้ เรายังเป็นคนดีอยู่ เรายังมีหลักการอยู่ยึดมั่นในศีลในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วถ้ามันประพฤติปฏิบัติขึ้นมาให้เป็นผลงานของเรา

เห็นไหม เวลาเราเชื่อมั่นในพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เราเชื่อมั่นในสังฆธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราเชื่อมั่นในศีล ในสมาธิ ในปัญญา แล้วเราภาวนาฝึกหัดๆ เราภาวนาฝึกหัด ศีล สมาธิ ปัญญา ให้มันเกิดขึ้นกับเรา ให้มันเกิดขึ้นกับจิตของเรา นี่เราพยายามฝึกหัด ฝึกหัดของเรา การกระทำแบบนี้เราฝึกหัดหัวใจของเราให้เป็นคนดี ถ้าเป็นคนดี เห็นไหม ทำดีเพื่อความสุขสงบในใจของเราๆ นี่คือผลงานที่ได้

แต่ผู้ที่เขาได้มรรคได้ผล ได้มรรคได้ผลนั้นเป็นครูบา-อาจารย์ของเรา ครูบาอาจารย์ของเราท่านประพฤติปฏิบัติ ท่านได้มรรคได้ผลของท่าน ได้มรรคได้ผลของท่านด้วยบุญกุศล ด้วยการกระทำที่เป็นสัจจะเป็นความจริงของท่าน เพราะ เพราะพระปฏิบัติเขาปฏิบัติกัน ๒๔ ชั่วโมง เขาปฏิบัติกันมา เห็นไหม ตั้งแต่สามเณรน้อยเขาปฏิบัติมายาวนานขนาดนั้น ถ้าครูบา-อาจารย์ของเราท่านเป็นจริง ท่านได้มรรคได้ผลตามเป็นจริง เราก็คือสาว

แต่ถ้าเราปฏิบัติ ปฏิบัติ ถ้าเราได้มรรคได้ผลตามความเป็นจริงของเรา มันเป็นความมหัศจรรย์ในใจของเรา เป็นปัจเจก ตั้ง เป็นสันติภูมิโก กุสลา ธมฺมา อกุสลา ธมฺมา ทำดีมาต้องได้ความดี ทำชั่วมาก็ได้ผลชั่วของเขา ถ้าเราทำคุณงามความดีจนความดีของเราแจ่มแจ้ง ความดีของเราจนเป็นความจริง อันนั้นมันจะเป็นสังฆธรรมในใจของเรา ถ้ามันเป็นความจริง

เราจะบอกว่าเวลาปฏิบัติ ๑๐ ปี ๒๐ ปี เห็นไหม เหมือนถ้าคนปฏิบัติแล้วส่วนใหญ่จะแบบว่ารู้สึกว่ามันกดดัน “โอ! ชีวิตนี้เหมือนไม่ได้อะไรเลย ชีวิตนี้มีแต่ความทุกข์ความยาก” มันได้อยู่แล้ว ได้การรักษาชีวิตเราให้อยู่ในศีลในธรรม แล้วถ้ามันได้มรรคได้ผล เราจะบอกว่า จริงๆนะ ในสังคมในวงปฏิบัติในประเทศไทย ที่ว่าปฏิบัติแล้วได้มรรคได้ผล เราไม่เชื่อนะ เราไม่เชื่อหรอก มึงปฏิบัติกันสัพเพพระอย่างนั้น แล้วได้มรรคได้ผล เป็นไปไม่ได้ ปฏิบัติกันตามกระแสสังคม เป็นมรรคเป็นผลขึ้นมา ภูไม่เชื่อ

แต่ถ้าปฏิบัติแบบครูบาอาจารย์ของเรา เห็นไหม ไม่ตามกระแสสังคม ที่ปฏิบัติกันเนี่ย ปฏิบัติตามกระแสสังคม ตามกระแส ไปตามกระแสมันจะได้มรรคได้ผลอย่างไร แล้วถ้าไปตามกระแสอย่างนั้น แล้วเวลาพูดอย่างนั้น ทิ่มต่อกัน ปฏิบัติอย่างพวกมึงนะไม่ได้ อย่างของกูนะได้ เวลาตามกระแสแล้วก็พยายามเหยียบย่ำ เหยียบย่ำทำลายกันว่าอีกฝ่ายหนึ่งไม่ใช่ อีกฝ่ายหนึ่ง

ใช่ แล้วฝ่ายที่ใช่ก็เข้าไปยอมจำนนกับเขาว่าใช่ ถ้าแยกตัวเป็นอิสระแล้วไม่ใช่ ใ้ฉันตามกระแส จะบอกว่าที่ปฏิบัติแล้วได้มรรคได้ผล ไม่เชื่อ ไม่เชื่อ ไม่เชื่อ ไม่เชื่อ หรือ

ถ้าเชื่อนะ ใครปฏิบัติ ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรมนะ เราขอธมฺมสากัจฉา คือ สนทนาธรรมตรวจสอบกันได้ ถ้าได้คุยได้ตรวจสอบกันแล้วเชื่อ เช่น หลวงตาท่านพูด ท่านได้คุยด้วย ประสาธนะ ได้สอบถาม ถ้าได้สอบถามกันแล้วถึงเชื่อ ลูกศิษย์หลวง ปุ่มั้น เจ้าคุณจุม ธรรมเจดีย์ ท่านนิมนต์ให้หลวงตาได้คุยกับหลวงปู่ขาว หลวงตาท่าน ได้ขึ้นไปหาหลวงปู่แหวน ได้ไปสนทนาธรรมกับหลวงปู่แหวน หลวงปู่คำดี เห็นไหม ท่านนิมนต์หลวงตาขึ้นไปคุยสนทนาธรรมกับท่าน หลวงปู่ขาวท่านได้สนทนาธรรมกับ พระมหาบัว

นี่เวลาท่านคุยกันๆ ธมฺมสากัจฉา ถ้าได้คุยกันแล้ว ได้สอบถามกันแล้ว ใช่ก็คือ ใช่ แต่ถ้าเป็นกระแสสังคมไม่เชื่อ ไม่เชื่อ ไม่เชื่อ ไม่เชื่อแน่นอน ฉะนั้น คำว่า “ไม่เชื่อ นี่” พูดนี้ไม่ใช่ถูกเหยียดหยามใครทั้งสิ้น แต่พูดเพื่อให้นักปฏิบัติของเราที่ปฏิบัติมา ๑๐ ปี ๒๐ ปี ๓๐ ปี หรือปฏิบัติทั้งชีวิต อย่าให้ใครมาเหยียดหยาม อย่าให้ใครมาดูถูกดูแคลนว่าผู้ที่ปฏิบัติ ปฏิบัติเสียเปล่า การปฏิบัติจะเสียเปล่าไปได้อย่างไร การลงทุนลงแรงมันเสียเปล่าไปได้อย่างไร การเดินจงกรม การนั่งสมาธิภาวนา มันจะสูญเปล่าอะไรอะ มันจะไม่มีผลใดตอบแทนเลยใช่ไหม การนั่งสมาธิภาวนาคือการปฏิบัติบูชาองค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกกับพระอานนทว่า “อานนท์ เธอบอกเขานะ ให้ปฏิบัติบูชาเราเถิด อย่าบูชาเราด้วยอามิสเลย สิ่งทีบูชาด้วยดอกไม้ธูปเทียน ข้าวปลาอาหาร เป็นอามิสทั้งนั้น” แต่ถ้าเรานั่งสมาธิ เดินจงกรม บูชาองค์-สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะเราเชื่อองค์สมเด็จพระสัมมา-สัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้สั่งพระอานนทว่าไว้ ให้บอกบริษัท ๔ นะ ให้ปฏิบัติบูชาเราเถิด ให้ปฏิบัติบูชาเราเถิด แล้วเราก็ปฏิบัติบูชาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันจะไม่ได้บุญกุศลไปตรงไหน บุญกุศลสมบุญแบบ

แต่ใ้เรื่องมรรคผลๆ มันเป็นเรื่องทั้งหลายมาแต่เหตุ มันอยู่ที่เหตุผล เหตุของคนที่ประพฤติปฏิบัติแล้วได้ผลตามความเป็นจริงนั้น นั่นถ้ามันได้ผลนั้นก็สาธุ ด้วยอำนาจวาสนาของเขา ด้วยเข้มมุ่งของเขา ด้วยความปฏิบัติของเขา ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม นั้นเราก็สาธุ

แต่ถ้าเราสาธุแล้วถ้าได้ตรวจสอบด้วย **ธมฺมสากัจฉา** เราถึงจะเชื่อกัน เราไม่เชื่อข่าวลือ เราไม่เชื่อกระแสสังคม ไม่เชื่อ กาลามสูตร พระพุทธเจ้าไม่ให้เชื่ออยู่แล้ว ไม่เชื่อ แต่ต้องปฏิบัติบูชาๆ

นี่ก็เหมือนกัน เราจะปฏิบัติ เขาบอกเขาปฏิบัติมา ๑๐ ปี คนปฏิบัติทั้งชีวิต แล้วก็มาภาษาเราเนะ ก็มาตีโพยตีพายว่าเราไม่เห็นได้อะไรเลย ก็ได้ชีวิตนี้มาไง ได้ชีวิตที่สุขอุดมสมบูรณ์แล้วนี่ไงชีวิตที่เรามีสติ เรามีศีล ศีลธรรมคุ้มครองชีวิตเราไง มันจะไม่ได้อะไรละ ถ้ามันไม่มีสติ ไม่มีศีลของเรา เราก็ทำแต่บาปกรรมอกุศลนะสิ เรามีสติเรามีศีลไม่ได้ตรงไหน นี่ได้แล้ว ได้สมบุรณ์แบบ ได้เต็มที่เลย แล้วเราปฏิบัติไป ถ้าปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรมมันก็จะเป็ผลของเรา นี่พูดถึงผู้ปฏิบัติเนะ

นี่เขาบอกว่า เขาปฏิบัติไปแล้ว เขานหานภัยไป มาปฏิบัติ เวลาพุทโธๆ แล้วมันไม่เห็นได้ผลเลย อย่างเช่น “คำถามข้อที่ ๑. การบริกรรมพุทโธของลูกบางวันก็อึดอัดยาวนานไม่ได้กลั่นลมหายใจ กอดพุทโธไว้นั่น เครียด เคร่งเครียดเจ้าคะ แล้วต้องแก้อย่างไร”

เวลาถ้ามันเคร่งเครียด เห็นไหม เราก็หายใจลึกๆ แล้วปล่อยวางหมดเลย แล้วก็พุทโธใหม่ เราพูดไว้เอง เห็นไหม ให้กอดพุทโธไว้ ถ้าพูดถึงเวลามันทุกข์มันยาก มันอึดอัด เห็นไหมเวลากลั่นลมหายใจจนเวลามันอึดอัดยาวนานไม่ได้ กลั่นลมหายใจไว้ เราก็พยายามพุทโธ “มันเคร่งเครียดมาก” เคร่งเครียดมากเพราะอะไรรู้ไหม เคร่งเครียดมาก ดุสิ ขณะนั้นกิเลสมันพุดขึ้นมา กิเลสมันพุดขึ้นมาคือกิเลสมันอยากแสดงตัวมันเต็มที่ แล้วเราก็พยายามพุทโธอยู่ มันก็จะอึดอัดขัดข้องทั้งนั้น

เวลาอึดอัดขัดข้อง เห็นไหม เวลาหลวงตาท่านพูดนะ เวลาพระเวลาจะทำอะไรที่ไม่ถูกต้อง ท่านบอกว่าอย่าให้มีหนึ่ง ถ้ามีหนึ่งจะมีสอง มีสองก็มีสาม เวลาถ้ามีหนึ่ง มีหนึ่งนี่ถ้าเรานั่งกันอยู่นี้ปัจจุบันเหมือนพระเลยนะ พระในหนึ่งปี เห็นไหม ๙ เดือนที่ไม่ได้เข้าพรรษา พระจะอยู่กับสุขสบาย แต่พออธิษฐานพรรษาผัวะ อึดอัดไปหมดเลย ไปไหนก็ไม่ได้ ในพรรษานี้ไปไหนไม่ได้ พระไปค้างแรมที่ไหนไม่ได้ จะไปได้ด้วยสัตตาหกรณียะเวลาที่มีความจำเป็นเท่านั้น โอ้ย! พระนี่อึดอัดหมดเลย

เวลาออกพรรษานะ ปวารณาออกพรรษาแล้วโล่งหมดเลย มันก็วันคืนเหมือนเดิม มันก็ไม่มีสิ่งใดแปลกเหมือนวันอื่น แต่พอมันมีกตีกาขึ้นมา โอ้ย! มันอึดอัดทันทีเลยนะ เวลามันออก

พรรษาโล่งอกหมดเลย ให้ไปไหนก็ไม่ได้ไปก็อยู่วัดอย่างนั้น มันก็ไม่ได้ไปไหนนะ แต่รู้สึกมันโล่งอก มันสบายใจ เพราะมันจะไปไหนก็ได้

แต่ถ้าในพรรษา แหม! แหม! อึดอัดๆ เลย มีขอบเขตมีสิ่งใดแล้วกิเลสมันโดนขีดมันมีขอบเขตของมัน มันอึดอัดไปหมดละ แต่ถ้าปล่อยมันสบายๆ นะ มันก็เหมือนเดิมนั่นแหละ วันคีนล่วงไปๆ วันเวลาผ่านไป วันคีนผ่านไป ก็ไม่เห็นมีอะไรดีขึ้นมาเลย แต่พอมันจะมาพุทโธๆ นี่ แหม! มันอึดอัด ยุ่งยาก แล้วถ้าไม่พุทโธเิ่งก็นั่งอยู่นั่นแหละ นั่งคุยกันทั้งวันเลย เวลานั้นคุยกันทั้งวัน คุย สนุกครึกครื้นเลย พอให้นั่งสมาธิ ๑๕ นาที มันจะตาย อึดอัดตายห่าเลย

เหมือนกัน นี่เขาถามว่า เห็นไหม “ข้อที่ ๑. การบริกรรมพุทโธบางวันอึดอัดมาก ต้องกลั้นลมหายใจไว้” เวลามันอึดอัด เห็นไหม นั่นแหละสิ่งที่มันขับเคลื่อนออกมาจากใจ กิเลสค้นหาความทะยานอยากมันขับเคลื่อนออกมาจากใจ แล้วเวลามันอึดอัด เห็นไหม บอกว่า “ไป! เราไปล้ามะเลเทเมาเลย” นั่นแหละถ้าอารมณ์อย่างนั้นลองเอาแต่สิ่งที่ชั่วร้ายให้มันทะลักเข้าทันทีเลย แต่คนเราพุทโธๆ ไปกางกั้นมันไว้ เอาพุทโธ เอาพุทธานุสติ เอาการระลึกถึงคำบริกรรมพุทโธ สิ่งที่จะมันจะไปโดยความสะดวกของมัน มันโดนกางกั้นไว้ด้วยพุทโธ มันอึดอัดขัดข้อง มันอึดอัด เห็นไหม ใจจะขาดเซอะ บอกว่ากอดพุทโธไว้ใจจะขาดเซอะ นี่มันอึดอัดมาก ใจนั้นมันคืออะไร ก็คือกิเลสใจ

กิเลส เห็นไหม มันเหมือน เห็นไหม เราตม่น้ำ อุณหภูมิถึงน้ำก็เดือด พอยกลงมาเดี๋ยวน้ำก็เย็น นี่ก็เหมือนกัน อารมณ์ของคนก็เปลี่ยนแปลงตลอดเวลาอยู่ที่อุณหภูมิ นี่ก็เหมือนกัน จิตใจของคนเดี๋ยวก็ดี เดี่ยวก็ร้าย ถ้าเดี๋ยวก็ดี เดี่ยวก็ร้าย เวลามันดีมันก็ดีมาก อย่างข้อที่ ๒. ดีมากเลย เวลาข้อแรก เห็นไหม มันเดี๋ยวก็ดี เดี่ยวก็ร้าย กลางคืน กลางวัน กลางวันเป็นอย่างหนึ่ง กลางคืนเป็นอย่างหนึ่ง สัตว์หากินกลางคืนเขาก็หากินกลางคืน สัตว์หากินกลางวันเขาก็หากินกลางวัน

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าอารมณ์มันดีมันก็ดี อารมณ์มันดีมันก็เป็นธรรมใช้ไหม พอเป็นธรรมก็ราบรื่นไปหมด เวลามันเป็นกิเลส เวลาเป็นกิเลสมันก็อึดอัดขัดข้องอย่างนี้ ถ้ามันเป็นกิเลสมันอึดอัดขัดข้องอย่างนี้ เราก็แก้ไขของเราด้วยคำบริกรรมพุทโธไว้ ไม่ปล่อยให้มันไป ถ้ามันอึดอัดขัดข้องนะ เวลาเราปล่อยใจตามมันเลย เดี่ยวเถอะเดี๋ยวข้างหน้านะจะอึดอัดทั้งวันเลย มันไม่มี

ดี อึดอัดตลอด เพราะอึดอัดปล่อยทุกทีไง ถ้าอึดอัดแล้วมันก็ปล่อยไหลไปเลย อึดอัดก็ปล่อยไหลไปเลย มันก็จะอึดอัดตลอดไป แต่พออึดอัดเอาพุทโธกันไว้ พุทโธกันไว้ ยันมันไว้ สู้มันไว้ แล้วถ้าอึดอัดต้องหายไป

ประสาว่าเราเป็นผู้ชนะ เป็นผู้ชนะหมายความว่าเราสามารถควบคุมดูแลหัวใจของเราได้ กลางคืนก็เป็นของเรา กลางวันก็เป็นของเรา จะเป็นกลางคืนจะเป็นกลางวันเราควบคุมได้หมด มันก็ผ่านพ้นไป ใ้หนี่ถ้ากลางคืนเป็นของเขา กลางวันเป็นของเรา เห็นไหม ถ้ากลางวันถ้ามันดีมันก็เป็นของเราไง ถ้ามันไม่ดีก็เป็นของเขาไง มันก็มีกลางวันกลางคืนใช่ไหม แต่ถ้าเราทำคุณงามความดีของเรา กลางคืนก็คือของเรา กลางวันก็ของเรา ของเราหมดเลย ถ้ามันอึดอัดก็สู้มัน สู้มันจนกว่าเราจะควบคุมได้ แก้ไขได้ มันก็ต้องผ่านไปได้นี้ข้อที่ ๑.

“๒. การบริกรรม บางวันมันปลอดโปร่ง สบาย สติอยู่กับพุทโธได้ตลอดเป็นชั่วโมง ระลึกพุทโธได้โดยไม่อึดอัดเลยเจ้าคะ อันนี้เกิดจากอะไรเจ้าคะ”

อันนี้ไม่ต้องตอบ ถ้ามันสำเร็จแล้วไม่ต้องตอบ คนเราทำงานเสร็จแล้วก็ไม่ต้องตอบ ใ้คนที่เขาถาม เขาถาม เขาทำงานไม่เสร็จ ทำงานไม่ได้ แต่ถ้ามันทำงานได้ ทำงานแล้วประสบความสำเร็จเพราะอะไร เพราะพุทโธๆ เวลาพุทโธ เห็นไหม เราพูดบ่อยมาก เวลาพุทโธที่แรก พุทโธแล้วมันอึดอัดขัดข้องไปหมดละ ถ้าพุทโธเราชำนาญแล้ว พุทโธกับจิตเข้ากัน เห็นไหม กลมกล่อมมันเข้ากันได้ มันก็จะปลอดโปร่งอย่างนี้

แล้วถ้าพุทโธไป พุทโธไปเพราะอะไร เพราะคำว่า “พุทโธๆ” ของเรามันเป็นคำบริกรรม พุทโธๆ เรา เห็นไหม มันเป็นวิตก วิจารณ์ องค์ของสมาธิ วิตก วิจารณ์ ปิติ สุข เอกัคคตารมณ์ ถ้าเราไม่นึกพุทโธๆ พุทโธเราไม่มีเลย พุทโธเกิดจากเรานึกขึ้น จิตนี้เป็นคนนึกขึ้นมันถึงมีพุทโธ จิตคนที่ไม่คิดถึงพุทโธ มันก็ไม่มีพุทโธ ทั้งๆ ที่ตัวมันเป็นพุทโธนะแต่มันไม่ได้นึกถึง ถ้าเราระลึกขึ้น พุท เห็นไหม โธ พุทโธๆ ความระลึกขึ้นคือวิตก วิจารณ์ก็พุทโธๆ ถ้าพุทโธจนมันคล่องแคล่ว มันกลมกล่อมมันก็ปิติ คำว่า “ปิติ” มันสะดวง สบาย มันดีงามไปหมดละ

ถ้าปิติ เห็นไหม แล้วถ้ามันมีสติปัญญาพุทโธๆ ไปเรื่อย มีปิติ พุทโธๆ ไป พุทโธมันเริ่มละเอียด พุทโธจนพุทโธไม่ได้ สติก็รู้พร้อม สติก็พร้อม ทุกอย่างก็พร้อม แต่มันพุทโธไม่ได้เลย มันละเอียดเข้าไป พุทโธไม่ได้มันจะตกใจแล้ว “เอ๊ะ! ไม่ใช่เราจะตายหรือ เอ๊ะ! ไม่ใช่จิตมันจะไม่มี

หรือ” ทั้งๆ ที่มันมีนะ เวลามันมีหยาบๆ อย่างนี้ เวลามันมีแล้วเวลามันโกรธ เวลามันทุกข์มัน
ยากมันก็มี แต่มันเป็นโทษะ มันเป็นโมหะ แต่เวลาพุทโธๆ มันเข้ากันได้ มันก็มีอยู่นะแต่มัน
ละเอียดขึ้น เวลามันพุทโธไม่ได้มันก็มีอยู่นะ แต่ตกใจ ตัวเราแท้ๆ จิตเราแท้ๆ เราไม่รู้จักจิตมัน
เองหรอก เวลามันพุทโธจนตัวมันพุทโธไม่ได้ อับปนาสมาธินั้นถ้าจิตมันรวมใหญ่ๆ นี่พูดถึงถ้า
มันดี มันจะเป็นแบบนี้ มันเป็นสเติร์ปเป็นขั้นตอนของมัน แต่! แต่มันต้องมีสติปัญญาคุม
ควบคุมดูแลรักษา

จิตของเรา หลวงตาท่านบอกว่า **“จิตของคนเรียกร่องความช่วยเหลือ คือต้องการ
ให้ทุกคนมาปกป้องดูแลมัน เหมือนพ่อแม่ดูแลลูก”** จิตของเรามันก็อยากให้คนมาช่วย
คุ้มครองดูแล ให้มันสะดวกสบาย ให้มันมีความดีขึ้นมา แต่สิ่งที่จะดูแลได้ก็คือกรรมนี้แหละ สิ่ง
ที่สติปัญญาของเราดูแลจิตของเรา ถ้าจิตของเราถ้ามันดูแลได้จนเป็นปัจจุตัง เป็นสันติภูมิโก
จิตดูจิต ตัวเราเองดูแลตัวเราเองได้ มันจะสะดวกสบายขึ้นมา นี่ข้อที่ ๒.

ที่นี้ “ข้อที่ ๓. เนื่องจากลูกปฏิบัติภาวนามาโดยปริกรรมพุทโธมานานแล้ว เป็นเวลา ๗ ปี
แต่ยังไม่เคยมีอาการจิตรวมเลยเจ้าคะ ลูกต้องเปลี่ยนคำปริกรรมหรือไม่”

ไม่! คำปริกรรมมันก็เป็นคำปริกรรม จิตรวมมันอยู่ที่เราปฏิบัติ เราตม่น้ำ เรามีหมอนน้ำ
ตั้งอยู่บนเตาตม่น้ำ “แล้วน้ำเราไม่เดือด ต้องเปลี่ยนหม้อหรือไม่เจ้าคะ” ต้องเปลี่ยนไหม ไม่ต้อง!
เราจะตม่น้ำ เอน้ำตั้งอยู่บนเตา “เวลาถ้าน้ำเราไม่เดือด ต้องเปลี่ยนเตาหรือไม่เจ้าคะ” ก็ไม่ต้อง
เตากับเตา เตากับหม้อกับน้ำ มันก็เป็นอันเดียวกันนั่นแหละ เพียงแต่ว่าเราตมแล้วมันไม่เดือด
ถ้าเราเอาหมอน้ำตมอยู่บนเตา ถ้าเราดูแลไฟให้ดี แล้วถ้างถึงอุณหภูมิมันพอ มันเดือดขึ้นมา
มันก็เตาอันเดิม หม้ออันเดิม น้ำอันเดิมนั่นแหละ

นี่ก็เหมือนกัน “ต้องเปลี่ยนคำปริกรรมหรือไม่เจ้าคะ” มันอยู่ที่เราทำไม่ได้ต่างหาก มัน
ไม่ได้อยู่ที่พุทโธ ไม่ได้อยู่ที่คำปริกรรม ถ้าอยู่ที่คำปริกรรมนะ อย่างข้อที่ ๑. ข้อที่ ๑. เห็นไหม
“เวลาภาวนาไปแล้วมันอึดอัดขัดข้อง มันภาวนาไม่ได้” “ข้อที่ ๒. เวลามันภาวนาได้ขึ้นมาแล้ว
มันปลอดโปร่งมันสบาย” นี่ผลของการปฏิบัติ ปฏิบัติดี เห็นไหม

**พวกเราปฏิบัติดี เพื่อความสุขสงบของจิต เราปฏิบัติเพื่อความสุขเพื่อความสงบ
นะ แล้วถ้าปฏิบัติไปข้างหน้า ถ้ามันพิจารณาเป็น พิจารณาไปได้ มันจะเป็นพระ**

อริยบุคคล เป็นมรรคเป็นผลขึ้นมา สาธุนะ ถ้าใครทำได้สาธุ แล้วทำได้ถ้าคนทำได้เรา
สาธุ ทำได้ตามข้อเท็จจริง

แต่ไม่ใช่กระแส กระแสสังคม กระแสเรื่องธุรกิจ กระแสเรื่องเหยื่อมาหลอกกัน
เราไม่เห็นด้วย แล้วเราไม่เชื่อ ไม่เชื่อเลย พุทธศาสนาโดยหลักการ โดยแก่นสาร เรา
เชื่อ ถ้าไม่เชื่อเราไม่มาบวชเป็นพระหรอก เราก็เป็นพระ เราก็เป็นนักปฏิบัติเหมือนกัน
แต่ปฏิบัติตามความเป็นจริง ไม่เชื่อกระแสสังคม ไม่เชื่อการยกยอปอขึ้น ไม่เชื่อ

ฉะนั้น เวลาข้อที่ ๓. เวลาถ้าจิตมันจะรวมนะ “คำว่าจิตไม่เคยรวมใหญ่เลย” เราจะบอก
ว่ามันไม่จำเป็นต้องรวมใหญ่ จิตของคนมันไม่จำเป็นต้องรวม เพียงแต่ผลของมันนะ ขณิก-
สมาธิ อุปจารสมาธิ อัปปนาสมาธิ เห็นไหม ขณิกสมาธิจิตสงบชั่วคราว จิตสงบเล็กน้อยใช้ไหม
ถ้าฝึกหัดๆ เข้านี้ ถ้าจิตสงบเล็กน้อยมันภาวภาษาเราเห็นกายไม่ได้หรอก กำลังมันไม่พอ

แล้วตอนนี้ฟุตบอลโลกกำลังจะแข่งนะ เราเอาทีวีมาตั้ง แล้วถ้ามันไม่มีไฟฟ้ามา เปิดทีวี
ได้ไหม ไม่ได้ ถ้าเราเอาทีวีมาตั้งเราจะดูแข่งบอลโลก แล้วถ้าเอาทีวีมาให้เราตั้งไว้เครื่องหนึ่ง
แล้วกลับบ้านกันไป เราจะดูอะไรละ เรานั่งดูทีวีไง ดูทีวีแต่ไม่ได้ดูบอลโลก เพราะมันเปิดทีวี
ไม่ได้ แต่ถ้าเวลามาตั้ง ไฟไม่มีใช้ไหม เราก็พยายามชวนขวายเป็นกันมา เอาไฟที่ระบบมันใช้ไม่
ได้มาเสียบเข้าทีวี ทีวีพังเลย ก็ไม่ได้ดูบอลโลกอีกละ จะดูบอลโลก เห็นไหม เราต้องมีทีวีใช้ไหม
มีไฟฟ้าใช้ไหม ถ้าเราเปิดได้นะ เดียวเราก็รับบอลโลกได้

อันนี้ก็เหมือนกัน ขณิกสมาธิ อุปจารสมาธิ อัปปนาสมาธิ ขณิกสมาธิ เห็นไหม มันไม่
เสถียร ไฟมันไม่เสถียร ไฟมันไม่มั่นคง มันจะเห็นสติปัฏฐาน ๔ ได้โดยยาก แต่ถ้ามันจะเห็น มัน
เห็นโดยการสั่นไหว เห็นโดยเป็นชั่วคราวชั่วคราวยาว ใ้จะปฏิบัติให้มันต่อเนื่องมันเป็นไปได้ยาก
เขาก็ต้องทำสมาธิให้มากขึ้น มากขึ้นๆ ไป จากขณิกสมาธิเป็นอุปจารสมาธิ อุปจารสมาธิ สมาธิ
มีกำลังขึ้น เหมือนไฟมันเสถียรขึ้น ไฟมันมั่นคงขึ้น ถ้าไฟมันเสถียรขึ้น ไฟมันมั่นคง ไฟจนใช้งาน
ได้แล้ว ในประเทศที่เจริญแล้ว พลังงาน เรื่องพลังงานเป็นเรื่องที่สำคัญมาก เพราะเรื่องพลังงาน
สังคมต้องใช้พลังงาน โดยดำรงชีวิตโดยธรรมชาติ แล้วโรงงานอุตสาหกรรม ธุรกิจการค้า
เทคโนโลยีต่างๆ ต้องใช้พลังงานโดยทั้งนั้น

ถ้าพลังงานขึ้นมา เห็นไหม ขณิกสมาธิ อุปจารสมาธิ พลังงานอย่างนี้เป็นพลังงานที่
ใช้ได้ พลังงานที่สมบูรณ์ที่เป็นประโยชน์ แต่ถ้ามันทำงานไม่ได้คือว่าเขามีพลังงานโดยใช้

ประโยชน์ไม่ได้ เขาทำกันได้ แต่เรายังทำกันไม่ได้ เห็นไหม ถ้าทำไม่ได้แล้ว เราไม่มีอำนาจ
วาสนา เห็นไหม เราก็ทำสมาธิให้มันลึกซึ่งขึ้นไป ถ้าสมาธิให้ลึกซึ่งขึ้นไปจากฌณิกสมาธิเป็น
อุปปจารสมาธิ อุปปจารสมาธิก็เป็นอัปปนาสมาธิ ถ้าอัปปนาสมาธิ พลังงานอย่างนี้ เห็นไหม เป็น
พลังงานที่ว่า เห็นไหม ดุสิ เขามีแบต แล้วก็ชาร์จใส่แบตไว้ แล้วเอาแบตเก็บไว้ เขาไม่ต่อมาก็ใช้
อะไรไม่ได้

นี่ก็เหมือนกัน อัปปนาสมาธิเป็นอัปปนาสมาธิที่ใช้งานไม่ได้ ใช้งานไม่ได้ แต่! แต่มันเป็น
การเข้าไปถึงจิตติจิต เข้าไปถึงจิตเดิมแท้ของตนว่าตนมันมีสิ่งใด มันมีเวรมีกรรมอะไรในหัวใจนั้น
มันก็จะไปขุดคุ้ยขึ้นมา แล้วมันคลายออกมาแล้วถ้ามันพิจารณาของมัน มันจะเห็นสติปัฏฐาน
๔ ตามความเป็นจริง นี่พูดถึงพูดถึงฌณิกสมาธิ อุปปจารสมาธิ อัปปนาสมาธิ พลังงานที่มันเสถียร
พลังงานที่ไม่เสถียร พลังงานที่เก็บไว้ เห็นไหม พลังงานที่เก็บ เก็บไว้ เก็บสำรองไว้มันเอามาใช้
ไม่ได้ เพราะ มันไม่มีสายส่งที่เอาออกมาใช้ มันมีของมันเป็นชั้นเป็นตอน นี่คนภาวนาเป็นมันจะ
รู้ของมันอย่างนี้

ฉะนั้น รู้ของมันอย่างนี้ปั๊บ เห็นไหม ถ้ามันแบบว่าจะเข้าสู่ “ไม่เคยจิตรวมเลย” ทำไมเรา
เป็นอุปปจารสมาธิ เราเพื่อกำลัง เรายังทำเพื่อประโยชน์เลย แล้วทำไมจะต้องเอาพลังงานไปเก็บ
ไว้ล่ะ ทำไมต้องทำพลังงานแล้วแบตพิเศษเก็บไว้ได้ตลอดกาล อัปปนาสมาธิ ต้องทำอย่างนั้น
ด้วยเหรอ เราจะบอกว่า หลวงตาท่านพูดไป **“ผู้ปฏิบัติจิตรวมนั้นะที่ทำได้้น้อยมาก ส่วน
ใหญ่แล้วทำไมไม่ได้ด้วย”** อัปปนาสมาธิเนี่ย แต่ผู้ที่ได้จะรู้ว่าทำได้อย่างไร แล้วผู้ที่ทำอัปปนา
สมาธิได้ แล้วถ้าไม่เกิดปัญญาทำอะไรไม่เป็น มันก็ไม่เป็นมรรคขึ้นมา พอไม่เป็นมรรคขึ้นมามัน
ต้องสมดุขของมันนะ ศีล สมาธิ ปัญญา นี่พูดถึงขั้นจิตรวมๆ จิตรวมมันมีหลากหลาย

จิตรวม เห็นไหม ครูบาอาจารย์ที่ท่านปฏิบัติท่านจะเข้าใจเรื่องอย่างนี้ ฉะนั้น เราปฏิบัติ
กันถ้าเราไม่มีความสามารถ เห็นไหม พลังงานชาติที่เจริญแล้ว พลังงานสิ่งผลิตสิ่งจำเป็นของ
เขา ให้อพวกชาติที่ยังไม่เจริญ ด้อยพัฒนา พลังงานของเขาก็ใช้แสงสว่าง ให้แค่ดำรงชีพ เขาไม่ได้
ใช้เพื่ออุตสาหกรรม เขาก็ดูว่ามันไม่จำเป็น นี่ก็เหมือนกัน สิ่งที่เป็นอัปปนาสมาธิๆ คนที่ยังไม่มี
ความจำเป็นเขาไม่เห็นคุณค่ามันเหรอก แล้วมันประสาเราว่ามันไม่จำเป็นต้องจิตรวม นี่เขาก็
บอกว่า “จิตเขาไม่เคยรวมเลย” แล้วเราจะรวมทำไม ประสาเราจะรวมทำไม แค่นี้เราเป็นสมาธิ

แล้วเรามีกำลังของเราขึ้นมา ถ้ามีสมาธิแล้วก็ฝึกหัดใช้ปัญญาไป ถ้าฝึกหัดใช้ปัญญาได้มันก็ยกขึ้นสู่วิปัสสนา

วิปัสสนา มันก็เป็นปัญญา รู้แจ้งในพระพุทธานุสสติ พระพุทธานุสสติ
ภาวนามยปัญญา ภาวนามยปัญญาจากพลังงาน พลังงานที่เสถียร พลังงานที่ใช้
ประโยชน์ได้เป็นอุป-จารสมาธิ อุปจารสมาธิไม่ใช่อัปนาสมาธิ ไม่ใช่จิตรวม จิตรวมจิต
เก็บไว้ในเบตใช้ไม่ได้ ยกเว้นแต่ต้องไปทำหน้าที่ขอขมาจากเจ้าของเขา แล้วต้องเอาเบ
ตนั้นออกมา แล้วต้องเอาเข้าสู่สายส่งมันถึงจะใช้ได้นั่นคือจิตรวม

แต่! แต่จิตรวม จิตรวมที่ครูบาอาจารย์ที่จิตท่านรวมแล้ว ท่านจะไปรู้ส่วนนี้ ส่วนนั้น นั่น
มันจิตรวมแล้ว รวมแล้วด้วยวาสนา ใจนี้เป็นเรื่องชั้นของสมาธิ มันไม่ใช่ชั้นของมรรค ชั้นของ
มรรค อยู่ในมรรค มันเป็นมรรคเป็นผล คำว่า “เป็นมรรคเป็นผล” จิตสงบแล้วถ้าออกมาเป็น
มรรค เห็นไหม ถ้าแล้วออกมาเป็นมรรค คือ สมาธิ ปัญญา ปัญญาเกิดจากสมาธิ ปัญญาเกิด
ในสติปัฏฐาน ๔ อันนี้เป็นมรรค

แต่ถ้าจิตรวม จิตรวมแบบฉาน จิตรวมแบบฉานพอจิตมันรวมลงไปแล้ว มันก็เข้าไปอยู่
อย่างที่ยกองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบุพเพนิวาสานุสติญาณ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมา
สัมพุทธเจ้าปฐมยามเพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังไม่ได้ตรัสรู้เป็นองค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้า คำว่า “ยังไม่ได้ตรัสรู้” คือจิตใจยังมีกิเลสอยู่ใจ จิตยังมีอวิชชา จิตใจคือมี
กิเลสคือยังไม่รู้แจ้งในใจของตน ถ้ายังไม่รู้แจ้งในใจของตน เวลาจิตใจมันรวมลงแล้ว ปฐมยาม
ได้วิชาอันดับหนึ่ง วิชา บุพเพนิวาสานุสติญาณ ญาณรู้อดีตชาติ ถ้าจิตรวมอย่างนี้จิตรวม
แบบโลก จิตรวมแบบฉาน เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังไม่ได้ตรัสรู้เป็นองค์
สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันก็รู้อย่างนั้น

ทีนี้พวกเราเนี่ยผู้ปฏิบัติ เห็นไหม เราก็เป็นปุถุชนใช่ไหม เราก็มีอวิชชาใช่ไหม เราก็ไม่รู้
อะไรเลย พอจิตรวมลงๆ มันก็ไปรู้ข้อมูลเดิม ข้อมูลที่ว่ามันมีสิ่งใดในหัวใจ มีสิ่งใดเรื่องภพเรื่อง
ชาติ แต่มันไม่ใช่มรรค เพราะมรรคเขาต้องเห็นสติปัฏฐาน ๔ แล้วเอามาพิจารณา เอากายมา
พิจารณา เพราะสักกายทิฐิ เรายึดว่ากายเป็นของเราโดยที่เราไม่รู้ตัว ถ้ารู้ตัวเราศึกษาธรรมะ
แล้วเรารู้ว่ามันไม่ใช่ ศักยภาพจะพูดได้ปากเปียกปากแฉะเลย แต่กิเลสมันไม่รู้รู้กับเราหรอก

กิเลสบอกของกู ของกู มึงบอกไม่ใช่ก็เรื่องของมึง แต่มึงอยู่ในอำนาจกู กูพามึงเกิด แก่ เจ็บ ตาย โดยที่มึงยังไม่รู้ตัว พวกมึงไม่รู้หรอก เพราะจิตมึงไม่เห็นจริง

นี่คือมรรค แต่ถ้ามันจิตรวม จิตรวม จิตรวมแบบวิชา ๓ ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะ ยกเป็น ๒ ประเด็น ประเด็น ๑. เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังไม่ได้ตรัสรู้เป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เข้าไปสู่นุพเพ-นิवासานุสติญาณ จุตูปปาตญาณ แล้วก็เกิดอัสวักขยญาณ คือสำเร็จ คือชำระล้างกิเลสอวิชชาในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้ว องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้เป็นศาสดาของเรา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่มีกิเลสต้นหาความทะยานอยากในใจของตนเลย เป็นศาสดาที่ยอดเยี่ยมมากเลย

แล้วเวลาจิตอย่างนี้ เวลาท่านมาอบรมสั่งสอนลูกศิษย์ลูกหา อนาคตังสญาณ ท่านก็ใช้บุพเพนิवासานุสติญาณอันนี้ แต่ท่านจนตัวจิตมันพ้นอวิชชา มันยิ่งสะอาด มันยิ่งรอบคอบ มันยิ่งเป็นประโยชน์ เป็นเครื่องมือในการดักหน้าดักหลังกิเลสต้นหาความทะยานอยากของลูกศิษย์ลูกหา ของผู้ที่มีเวรมีกรรม ที่มีเวรมีกรรมชักนำไป ท่านพุทธกิจ ๕ ด้วยกิจของพระพุทธเจ้าที่ชำระล้างที่เวลากำหนดแล้วพระโมคคัลลานะ เวลาปฏิบัติอยู่กำลังสัปหงกใจง่วง องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาด้วยฤทธิ์เลย นี่ไปสอน สอนในปัจจุบันนั้นเลย นี่ไปด้วยฤทธิ์ๆ ไง จะไปด้วยฤทธิ์อย่างนี้ เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้เป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

เราจะบอกว่า ก่อนที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังไม่ได้ตรัสรู้นั้นมันเป็นเรื่องโลก แต่ถ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ไปแล้วนั้นเป็นเรื่องธรรม เป็นเรื่องสัจธรรมทั้งหมดเลย แล้วไม่มีกิเลสด้วย ฉะนั้น เวลาพวกเรา พวกเรา เห็นไหม พวกเราหมายความว่าเราเริ่มปฏิบัติใหม่ กิเลสท่วมหัวทุกคนละ กิเลสท่วมหัวทั้งนั้น ถ้ากิเลสท่วมหัวขึ้นมา เวลามันเข้ามาถึงบอกคำว่า “จิตรวมๆ” เราถึงได้ใช้คำว่า “ถ้าจิตรวมของพวกเรา” เพราะจิตรวมก็คือสมาธิ แต่กิเลสเรายังมีอยู่ใช่ไหม มันก็เป็นอีกเรื่องหนึ่งไ้ แต่ถ้าจิตรวมในมรรคมันก็เป็นอีกเรื่องหนึ่งไ้ ในมรรคนะ ในมรรค คือ การใช้สติปัญญาใคร่ครวญกิเลสต้นหาความทะยานอยาก นั้นเป็นเรื่องมรรคนะ แต่ถ้าจิตรวม จิตรวมแบบสมาธินั้นเป็นอีกเรื่องหนึ่งนะ

นี่ภาวนาไม่เป็นมันก็มีปัญหาเล็กน้อยตรงนี้ ฉะนั้น เพราะเขาใช้คำว่า “จิตหนุยังไม่เคยรวมเลย” ที่เราพูดนี้ะ เราจะบอกว่า มันไม่ต้องไปตั้งเป้าไปที่จิตรวมหรอก เราภาวนาพุทโธๆ

จิตสงบแล้วฝึกหัดใช้ปัญญาเน่ แค่นี้เราภาวนานี้ เราอยากจะบอกเราถึงพูดไป ว่าที่เราภาวนากัน มันไม่ได้บุญกุศลกันเลยหรือ เราภาวนากันนี้ไม่มีใครให้เป็นโสดาบันเลย ไม่มีใครให้มรรคให้ผลกันเลย

ไอ้พวกกระแสนักขณิกเข้าไปถึงโสดาบัน เดินผ่านมันก็สกิทาคา ไปนั่งอยู่ด้วยเป็นอนาคาเลยนะ เฮ้ย! มรรคผลมันได้ง่ายขนาดนั้นเชียวหรอ ภาษาเรานะ ถ้าเรายังปฏิบัติใหม่ๆ นะ ถ้ากูโง่ๆ กูจะไปอยู่กับมึงเนี่ย กูก็อยากได้มรรคผลอย่างที่มีให้ แต่เดี๋ยวนี้มันฉลาดแล้ว ไม่ไปหรอก ให้ก็ไม่เอา ใครให้ก็ไม่เอา จะทำเอง ใครให้ก็ไม่เอา เพราะให้กันไม่ได้ เขาก็ให้ไม่ได้ เราได้รับไม่ได้ เราจะได้ต่อเมื่อเราประพฤติปฏิบัติเอาเอง เขาให้มาแล้วเราจะรับมาว่าเป็นของเราไม่ได้! ไม่มี! มีใครให้แล้วเรารับได้ไม่มีหรอก

ถ้ามีให้ได้แล้วรับได้นะโลกนี้จะไม่มีคนชั่วเลย เพราะมีผู้ที่ยากจะให้ทุกๆ คนเป็นคนดีหมด เพราะมีคนอยากจะให้พวกเราได้มรรคได้ผลกันหมด ใครบ้างไม่มีเมตตา อยากให้ทุกคนได้มรรคได้ผล ถ้าให้กันได้โลกนี้จะไม่มีคนชั่วเลย กูจะบังคับให้เป็นคนดีหมดเลย กูจะบังคับให้เป็นโสดาบันหมดเลย กูให้โสดาบันหมดเลย มันเป็นไปได้ไม่ได้ ไม่มีหรอก ฉะนั้น ไม่มีหรอก เราไม่ต้องไปคิดมาก เราพยายามทำของเรา ทำเอง ปัจจัตตัง สันทิฏฐิโก ผู้ที่ปฏิบัติ ปฏิบัติชอบนะ ปฏิบัติชอบธรรมสมควรแก่ธรรม มันจะได้สัจจะได้ความจริงของมันเอง

ฉะนั้น คำว่า “จิตรวม” อย่าเอามาตกค้างในใจว่าจะต้องทำให้จิตรวม จิตรวมนะ ถ้ามันเป็นไปได้ ถ้ามันมีอำนาจวาสนา มันก็จะรวมของเราได้ เราจะบอกว่า เวลาภาวนา ธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ ถ้าเหตุผลมันสมบูรณ์แล้วมันต้องได้เด็ดขาด มันอยู่ที่เหตุ เราสร้างเหตุพอหรือไม่ เรามีสติมีปัญญาพอหรือไม่ เรามีสติมีปัญญาพอ เราสามารถทำงานทุกอย่างได้ทั้งนั้น

เพราะสติเพราะปัญญาเราไม่พอ แล้วเราอยากได้โดยจินตนาการ โดยการคาดหมาย มันก็เลยเป็นเหยื่อของผู้ที่แสวงหาผลประโยชน์กันอยู่ตอนนี้ แต่ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่มี มีแต่การประพฤติปฏิบัติเอาตามความเป็นจริง ใครที่ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ใครที่ปฏิบัติได้โดยที่มีครูบาอาจารย์ที่เป็นธรรมคอยชี้ คอยแนะ คอยบอก ครูบาอาจารย์คอยชี้ คอยแนะ คอยบอก เพราะท่านต้องสมบุกสมบันมา ท่านได้ต่อสู้กับมันมา ท่านถึงรู้เล่ห์เหลี่ยมของมัน ไอ้พวกเราไม่รู้

หรรอก กิเลสเป็นธรรมทั้งนั้น ชอบใจก็เป็นธรรม ไม่ชอบใจไม่ใช่ โดนกิเลสมันบีบคั้นตลอดเวลา

นี่พูดถึงจิตรวมนะ เราจะบอกว่าไม่จำเป็นต้องให้จิตรวมหรรอก ทำความสงบของใจเข้ามา ใจสงบระงับแล้วฝึกหัดใช้ปัญญาเราไป ถ้าใช้ได้มันปลดปล่อยก็ได้ ถ้าใช้ไม่ได้ก็กลับมาทำความสงบใหม่ แล้วทำต่อเนื่องไปๆ แล้วถ้ามันจะรวมนะมันใช้ศีล สมาธิ ปัญญานะรวมโดยมรรคนะ โอ้โฮ! เวลามันรวมนะ ถ้ารวมคือกิเลสขาด แต่ถ้ารวมในสมาธิเรื่องหนึ่ง แต่ถ้ารวมในมรรคเวลามันสมดุคของมัน สมุจเฉทขาดผลวะ โอ้โฮ! โลกนี้ว่างหมดไม่มีสิ่งใดเลย

“โมฆราช เธอจงมองดูโลกนี้เป็นความว่าง แล้วกลับมาถอนอัตตานุทิฏฐิ ทิฏฐิ ตัวเองที่รู้ว่าว่างนั้นนะ” แม้แต่รู้ว่าว่างยังไม่ใช่เลย มันว่างหมดแล้ว แต่เพราะเราไปยืนขวางอยู่ เพราะเราไปเห็นว่าง เราต้องกลับมาถอนตัวตนของเราอีกครั้งหนึ่ง

ว่าง ไฉนนั้นก็ว่าง อันนี้ก็ไม่รู้ไม่ชี้ อันนี้ทั้งหมดเลย อูย! อันนั้นว่าง ภูเก่ง ภูแน ภูเห็นว่างว่าง เกม อันนั้นก็ว่าง อันนี้ก็ถอนทิฏฐิของตนซะ ว่างก็ไม่ใช่วิเศษกว่าใครหรรอก ว่างก็ไม่อยู่เหนืออำนาจใครหรรอก นี่ไง ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าท่านมีประโยชน์ ประโยชน์อย่างนั้น นี่พูดถึงว่าข้อที่ ๓.

“๔. การภาวนามา ๗ ปี คืออบรมพุทโธในใจ พุทโธๆ ช่วงไหนเวลาภาวนาไม่ได้ก็จะเปิดเทศน์หลวงพ่อฟัง แล้วคอยอบรมพุทโธต่อเนื่องไปจนเป็นหนึ่งชั่วโมง สองชั่วโมง คอยปฏิบัติอย่างนี้เจ้าคะ”

อันนี้คือการรักษาตัวรอด เราพยายามรักษาตัวเรานะ รักษาตัวเราให้รอด ถ้ารักษาตัวเราให้รอด ในการปฏิบัติ ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก พวกเราที่นักปฏิบัติที่ปฏิบัติแล้วไม่ได้ผล เพราะขาดการปฏิบัติต่อเนื่อง การปฏิบัติสม่ำเสมอนี้ วันนี้เก่งภาวนาทั้งวันเลย พรุ่งนี้ก็เกียจกินนอนทั้งวันเหมือนกัน ปีนี้ภาวนาดี ปีหน้าก็เลิก พอเลิกไปแล้วทุกข์กลับมาภาวนาใหม่ การปฏิบัติต่อเนื่องมันไม่มี

คนที่ปฏิบัตินะ อยู่ในพระวินัยปิฎกทุกข้อเลย วินัยไปเปิดดูได้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบัญญัติวินัยเพื่อข่มขี่ใจคนหน้าด่าน ให้อัปกหน้าด่านหน้าทนต์เข้ามาต่อแหล่งใน

พระพุทธศาสนา ต้องบัญญัติวินัยไว้ข่มไว้กดขี่ไว้พวกหน้าด้าน คนไหนคนดีต้องส่งเสริมมัน คนที่มีสัจจะมีความดี ส่งเสริมในการปฏิบัติ พยายามชวนชวนส่งเสริมให้เขาทำดี วินัยนี้บัญญัติไว้เพื่อคนที่ยังไม่ศรัทธาให้ศรัทธา คนที่ศรัทธาแล้วให้ศรัทธามากขึ้น วินัยนี้บัญญัติไว้เพื่อการประพฤติปฏิบัติ

ผู้ที่ปฏิบัติไม่ได้ผล ไม่ได้ผลเพราะการปฏิบัติขาดความสม่ำเสมอ ในพระไตรปิฎกใช้คำนี้ใช้คำว่า “ไม่ปฏิบัติสม่ำเสมอ” แต่ถ้าประสาเราก็เราปฏิบัติไม่ต่อเนื่อง ไม่ปฏิบัติสม่ำเสมอ นี่ภาษาบาลีแปลมาเป็นอย่างนั้น แต่ถ้าเป็นภาษาเราคือการปฏิบัติไฟไหม้ฟาง เดี่ยวก็ฮึดมาทีหนึ่ง แล้วก็เลิกไป ๘ ปี แล้วกลับมาปฏิบัติใหม่ ปฏิบัติจนตรอกก็เลิก เลิกแล้วกลับ... นี่การปฏิบัติที่ไม่ได้ผล ถ้าเราปฏิบัติได้ผล อย่างถามมา เห็นไหม ผู้ถามบอกทำมา ๗ ปีแล้ว ถ้าทำมา ๗ ปี ๘ ปีแล้วก็พยายามทำของเรา ทำเพื่อประโยชน์กับเรา

เราจะบอกว่า ทำแล้วมันได้ประโยชน์นะ สัตว์ประเสริฐ จิตสงบ เป็นผู้มีสติปัญญา คิดใคร่ครวญในสิ่งที่ดีงาม ความดีมันดีตรงนี้ คนเราดีดีที่คุณงามความดี ไม่ใช่ดีที่คนสรรเสริญ ไม่ใช่ดีดีที่ผู้มีอิทธิพล ดีเพราะคนรอบข้างไม่ใช่ ดีเพราะจิตเขาดี ดีเพราะคุณงามความดีในใจของเขา ฉะนั้น เราทำความดีเพื่อเรามั่นเป็นความดีของเรา ฉะนั้น ทำความดีเพื่อความสุขสงบในใจของเรา นี่คือผลประโยชน์ของเรา สมบูรณ์แล้ว

อย่าไปเสียใจว่า ๑๐ ปี ๒๐ ปีไม่เห็นได้อะไร ได้ นี่เขาเขียนมายาว เราก็ตอบมาตอบเพราะว่าป้องกันพวกปฏิบัติ เพราะเราซึ่งคำของท่านเจ้าคุณจุม ธรรมเจดีย์ ท่านบอกว่า “ท่านเป็นเจ้าคณะภาค ท่านเป็นเพื่อคอยคุ้มครองดูแล ไม่ให้คนมารังแกกรรมฐาน จริงๆ แล้วเราไม่อยากเป็นหรอก แต่ที่เราเป็น เราเป็นเพราะว่าไม่ให้คนมารังแกกรรมฐาน ให้พวกที่ปฏิบัติหลบลี้หลบตาในป่านี้ ส่วนใหญ่แล้วจะมีคนแกล้ง คนรังแก”

อันนี้ก็เหมือนกัน ผู้ที่ปฏิบัติมา ๑๐ ปี ๒๐ ปี แล้วไม่ได้อะไร คนนั้นก็มาอยู่ คนนี้ก็มาเหย่ เห็นไหม ทำแล้วก็ไม่ได้ คนนั้นก็ไม่ได้ แล้วถ้ามีมาเป็นเหยื่อถูกนี้ได้ มาเป็นเหยื่อถูกนี้ได้ แล้วพอมาเป็นเหยื่อถูกแล้วนะ เดี่ยวก็ให้โสดาบัน เดี่ยวก็ให้เลย ให้โสดาบัน ให้สัทธิกา ให้อนาคา ให้เลย เป็นเรานะให้อย่างไรถูกก็ไม่เอา ใจหน้าโง่ เขาให้

ยศถาบรรดาศักดิ์ก็คิดว่าใช่ เขาให้มรรคให้ผลก็คิดว่าใช่ ใ้พวกหน้าใจ ฎไม่ใช่พวก
หน้าใจ ฎไม่เอา เอวัง